

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægt & Stavn

22. Aargang Nr. 4 November 2003

Skønt som et eventyr. 200.000 stockholmere tiljublede Kronprinsesse Ingrid, der vinkede med sin brudebuket, der bestod af hvide lilje, da hun og kronprins Frederik trådte ud af Storkyrkan i Stockholm, den lyse og lykkelige 24. maj 1935 i Storkyrkan i Stockholm.

Billede af Poul Raa, Berlingske Tidende

**Slægtshistorisk forening
for Storkøbenhavn.**
<http://www.genealogi-kbh.dk/>

Stiftet den 7. januar 1977.

Formand:	Anna Margrethe Krogh-Thomsen. Hedebyvej 5, 3650 Ølstykke.	Tlf: 4717 9251 E-mail: krogh@get2net.dk
Kasserer:	Erling Dujardin Digehuset 5, st.1. 2670 Greve.	Tlf: 4390 8625 Girokonto: 220-8628 E-mail: fam.dujardin@image.dk
Sekretær	Gyda Mølsted Ajax Alle 18 , 2650 Hvidovre.	Tlf: 3649 2878 E-mail: harald-gyda@adr.dk
Ansvarshavende redaktør:	Gitte Bergendorff Høstbo Obovej 14, 2730 Herlev.	Tlf: 4484 9131 E-mail: janhb@mail.danbbs.dk
Bestyrelsesmedlem.	Peter Wodskou Arnesvej 44 2700 Brønshøj.	Tlf: 3828 9475 E-mail:peter.wodskou@get2net.dk
Bestyrelsesmedlem.	Tage Ejbøl Fortvej 206 2610 Rødovre.	Tlf: 3641 1651 E-mail: tagee@ofir.dk
Bestyrelsesmedlem.	Merete Witt Lyshøj Alle 7, 2 sal th. 2500 Valby	Tlf: 36 46 43 71 E-mail: mwitt@jubiiimail.dk
Best.suppleant.	Ruth Elsøe Strandhaven 15, 3060 Espergærde	Tlf: 4913 2012 E-mail: ruth-e@mail.tele.dk

Bladet sendes gratis til foreningens medlemmer – 4 gange årligt: Uge 8 – 18 – 32 og 45.
Midt i februar, først i maj, først i august og først i november.

Deadline for forslag til artikler er 18. januar, 31. marts, 8. juli samt 8. oktober.
Prisen for enkelte numre er kr. 15.- (+ forsendelse). Abonnement koster kr. 75.- pr. år inkl. forsendelse.
For udenlandske abonnemeter betales desuden porto for forsendelsen..
Tilmelding kan ske ved indbetaling på foreningens girokonto 220 8628.

Kontingent for medlemskab af Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn er: kr. 175.- pr. år, inkl. Slægt & Stavn og 2 numre af Slægten. 2 samboende medlemmer betaler kr. 225.- pr. år.
Gæstebillet til vore foredrag er kr. 20.- pr. gang.
Eftertryk med kildeangivelse er tilladt efter aftale med redaktionen.
P.S. Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.

Nyt fra formanden.

Rigsarkivet bliver i centrum af København!

Onsdag den 1. oktober kom den længe ventede nyhed om Rigsarkivets fremtidige beliggenhed. DSB's tidligere godsbanegård, tæt på Københavns Hovedbanegård, kommer til at rumme magasinerne fra både Rigsarkivet og Landsarkivet for Sjælland. En rigtig fin beliggenhed set fra en slægtsforskers side. **Det er vi rigtig godt tilfredse med.** Nu ser vi frem til at byggeriet også bliver godt og brugervenligt, så rigtig mange kan få glæde af det i fremtiden.

Beliggenheden er perfekt, kun fem minutter fra Hovedbanen til Folketinget, Det Kgl. Bibliotek og Rigsarkivets læsesal i Rigsdagsgården over for Christiansborg og til magasinerne. Der etableres en magasinkapacitet på omkring 370 hyldekilometer, hvilket svarer til det behov, som Rigsarkivet og Landsarkivet har frem til 2030, hvor man regner med, at elektroniske dokumenter er kommet godt i gang. Desuden indebærer løsningen, at det Kongelige Biblioteks magasinproblemer samtidig løses frem til 2015-2018. Forslaget kommer til at koste lidt under en milliard kroner, når hele byggeriet er gennemført.

»Med regeringens forslag om Rigsarkivet på Godsbanegårdsgrunden sikres arkivalierne hurtigst muligt varigt betryggende magasiner. Samtidig sikres Rigsarkivet en central beliggenhed, der må betragtes som optimal for brugerne, her-

under forskningsnetværket i hovedstaden og centraladministrationen», siger kulturminister Brian Mikkelsen i en pressemeddelelse.

Læs og se billeder mm. på denne adresse: <http://www.kum.dk/sw6648.asp>

Tirsdag den 9. september blev 1.990 underskrifter afleveret til kulturminister Brian Mikkelsen.

En lille delegation på 7 personer, bestående af A. M. Krogh-Thomsen, Merete Witt og Tage Ejbøl fra vor forening. Elsebeth Ib og Jan Høstbo fra SSF, Anton Blaabjerg fra Viborg og Birgit Bloch Heigren fra Sydkystens Slægthistoriske forening havde den 9. sept. foretræde for Kulturminister Brian Mikkelsen.

Det var et meget positivt møde, der foregik i en venlig og rolig tone. Ministeren var lydhør over for vor protest mod de ændrede lukketider på Statens Arkiver og modtog de 1990 underskrifter, der var indsamlet fra hele landet. Ministeren gav sig tid til at tale med os i næsten en ½ time, hvor vi drøftede de forskellige punkter i vor protest.

Digitalisering af kirkebøgerne mente ministeren ville løse en del af slægtsforskernes problemer i fremtiden. Men i dette var vi ikke enige, idet mange af vore medlemmer ikke har Internetadgang. At man kan bruge bibliotekerne, er en mulighed, men en time er hverken helt eller halvt nok, hvis man vil læse arkivalier på skærmen. Mandagslukningen og lukningen om lørdagen i hele sommerhalvåret er stadig hovedproblemet for slægtsforskere.

Ministeren lagde en del af skylden over på rigsarkivar Johan Noack, som den øverste leder af de danske Arkiver. Men nu er der åbnet for en debat.

Ole Sohn fra folketinget vil tage emnet op i kulturudvalget, så jeg håber at slægtsforskning kan betragtes som en vigtig del vor kulturhistorie og være andet end en fritidsinteresse, som en journalist formulerede sig.

Til slut fortalte ministeren, at oplysninger om Rigsarkivets fremtid ville blive offentlig gjort den 29. sept., og at vi ville blive glædeligt overraskede. Læs mere på Statens Arkivers hjemmeside www.sa.dk. Formanden for Sammenslutningen af Slægts-historiske Foreninger (SSF) Elsebeth Ib gennemgik de forskellige punkter i vor protest og afleverede et åbent brev fra SSF til Kulturministeren. Samtidig afleverede Elsebeth Ib en kopi af årsberetningen 2003 fra Dansk Historisk Fællesråd, så Kulturminister Brian Mikkelsen kan følge med i, hvad der sker på Landsplan.

Kopier af underskrifterne samt det øvrige afleverede materiale er sendt til rigsarkivar Johan Noack. Herfra har vi endnu ikke fået svar.

Anna Margrethe Krogh-Thomsen

Nyt fra Kassereren

Praktiske bemærkninger angående betaling for 2004

Medlemskab inklusive bladene Slægten og Slægt & Stavn: 175 kr.

To samboende medlemmer: I alt 225 kr.

Kun årsabonnement på Slægt & Stavn: 75 kr. (ikke gratis adgang til foredragene).

Abonnenter i udlandet betaler desuden porto for forsendelse.

Indbetaling kan ske til foreningens girokonto 220 8628. I rubrikken til meddelelser bedes angivet *medlemsnummeret* = det midterste af numrene i adressefeltet.

Indbetaling via netbank udfyldes således på girokortet:

Korttype: 01> <2208628. Midterfeltet skal være tomt.

Husk at angive medlems-nummeret i rubrikken til bemærkninger.

Hvis det ønskes, kan indbetaling i stedet ske pr. check til min adresse.

Sidste frist for indbetaling er 1. februar 2004.

Erling Dujardin

Forlovelse & Bryllup

Så kom dagen vi alle havde ventede på. Vi vil også gerne sige tillykke til Kronprins Frederik og frk.

Mary Elizabeth Donaldson med forlovelsen og det kommende bryllup. Jeg tror der er mange, der glæder sig til at se parret blive gift den 14. maj 2004.

At blive forlovet en onsdag er ikke så ualmindeligt. Især i middelalderen faldt forlovelserne på en onsdag eller en fredag, idet det ville bringe lykke og held. Så vidt jeg har kunnet finde, blev Kronprins Frederik og Prinsesse Ingrid forlovede en onsdag, nemlig den 15. marts 1935. Tronfølgeren Prinsesse Margrethe og Grev Henri de Monpezat blev forlovede en onsdag, nemlig den 5. oktober 1966, og Prins Joachim og frk. Alexander Christina Manley blev forlovet onsdag den 31. maj 1995.

Traditionen tro er det manden, som frier til kvinden. Han må ned på knæ, tage ringen frem og fri til hende. Han skal helst gøre det, når de er alene, gerne med en romantisk middag og levende lys til. Ikke at forglemme blomsterne. I dag er det populært at bruge fantasien og finde ud af, hvor der skal fries hende og gerne på en utraditionel romantisk måde.

Der er dog én dag om året, hvor kvinden må fri, nemlig på skuddagen den 29. februar. Der er vist også en regel om, at siger manden nej til frieriet, skal han af med 12 par silkehandsker. Men i dag følger man sjældent denne regel, så det er alligevel mest almindeligt, at manden frier. Har man friet, så er man også forlovet, og det vil sige, at man har indgået aftale om ægteskab. Om det er almindeligt at bruge en forlovelsesring, ved jeg ikke.

Min egen forlovelse for snart 20 år siden blev holdt på mine forældres bryllupsdag den 29. november 1983. Min far var forsølver og havde lavet vores ringe, men det må siges, at vi havde en lang forlovelse nemlig 5 år. Ifølge gammel skik er forlovelsen en klar besked til familie og venner om, at man har bestemt sig for at gifte sig. Familien og Vennerne forventer, at nu bliver der indbudt til bryllup. Men hos os kom familien og vennerne til at vente længe. Men den 30. Juli 1988 blev der holdt bryllup i Søborg Kirke. Det regnede også lidt på dagen som tegn på senere rigdom. Hvad rigdom betyder, kan jo tolkes på mange måder, en af dem kan jo være kærlighed. Hvad grænsen for en forlovelseslængde er ved jeg ikke, men en af de længerevarende er forlovelsen mellem (Dronnings Ingrid's bror) Prins Bertil af Sverige og Lilian Craigs, den varede 33 år, the lovestory of a lifetime. Forlovelsens længde skyldtes, at Prins Bertils far Kong Gustaf VI Adolf pointerede sin modvilje overfor det borgerlige ægteskab, fordi Prins Bertil var værge for nevøen, der skulle overtage den svenske trone. Derfor var det upassende, at han giftede sig borgerligt og blev frataget prinsetitlen som sine brødre. Længe efter nevøen Kong Carl Gustafs kroning tog Kong Carl Gustaf sagen op og gav Prins Bertil og Lilian lov til at blive gift i 1976 på Drotningholms Slot. Prins Bertils bryllup kom i forbindelse med Kong Carl Gustaf eget bryllup, med den borgerlige frk. Silvia Sommerlath 19. juni 1976.

Dagmar Johanne Amalie Overbye

På foreningens foredragsaften den 8. oktober 2003 midt i alle forlovelsesfestlighederne, kom pensioneret politimand Jørgen Aasberg fra Politihistorisk Museum og holdt et meget spændende foredrag om museet. Han gav os en interessant rundvisning ved hjælp af overhead, og selv om vi ikke var på selve museet, føltes det næsten som sådan. Han fortalte om mange spændende sager gennem de sidste århundrede, der alle kan ses på museet, hvis man aflægger det et besøg. Den sag, som har siddet printed fast på min nethinde siden foredraget, var sagen om Dagmar Johanne Amalie Overbye, en drabelig sag, som jeg ikke håber nogensinde vil gentage sig, men som bliver fortalt herunder.

Historie handler om en dansk massemorder - oven i købet en kvinde - som måske nåede at dræbe omkring 25 små børn, inden hun blev afsløret. Hun blev ganske vist kun dømt for 9 drab - heriblandt hendes egen søn, for det kunne kun bevises at hun havde ligene af disse 9 små børn på samvittigheden. Dagmar Overbyes forehavende blev afsløret i 1920 - altså for kun 80 år siden. Barnemordersken Dagmar Overbye boede på Vesterbro i ejendommen Enghavevej 21 på 1.sal. Dagmar var oprindeligt fra en lille landsby i nærheden af Randers. Da hun flyttede til København, boede hun først på Nørrebro, hvor hun havde et lille barn i pleje. Frøken Overbye var adoptivmoder. Unge kvinder, som var kommet i ulykkelige omstændigheder, afleverede deres børn til Dagmar, der lovede, at hun ville skaffe børnene nogle søde adoptivforældre. For hvert barn tjente hun op mod 300 kr.

Ofte var det tjenestepiger fra provinsen, der var kommet galt af sted, og oven i købet ofte med husets herre i den familie, hvor de tjente. Men de små børn kom aldrig videre. De blev kvalt og derefter brændt i lejlighedens kakkelovn. Askeskuffen blev i sagens natur tømt ind imellem, og det var derfor svært at skaffe beviser for det nøjagtige antal børn, hun nåede at myrde.

Men hvordan blev denne barnemorderske så opdaget?

Jo, en af de unge piger fortrød, at hun havde givet afkald på sit lille spædbarn. Allerede den følgende eftermiddag opsøgte hun Dagmar Overbye og bad grædende

om at få sin datter tilbage. De indbetalte 300 kroner var hun mere end villig til at give afkald på. Men Dagmar Overbye var en hård hund. Det viste sig nemlig, at hun allerede havde kvalt barnet, og at hun var i fuld gang med at brænde den lille pige, mens barnets mor stod udenfor på trappen og tryglede om at få hende at se.

Barnets mor var så fortvivlet, at hun gik til politiet, som få timer efter anholdt den uhyggelige kvinde. Det var i 1920.

Dagmar Overbye nægtede naturligtvis, at hun skulle have gjort sig skyldig i noget kriminelt. Hun fortalte, at hun havde foræret den lille pige til en ukendt kvinde i Istedgade på Vesterbro. Politiet fik hende først til at tilstå, da de viste hende de knoglerester, de havde fundet i hendes kakkelovn og to sæt børnetøj, som blev fundet i lejligheden på Enghavevej.

Dagmar tilstod, at hun havde kvalt den lille pige med et stykke sejlgarn, ladet barnet ligge natten over i lejligheden og puttet det i kakkelovnen dagen efter. Dog først efter at hun havde overhældt det med petroleum.

I de følgende måneder dukkede den ene tilståelse op efter den anden. Dagmar Overbye tilstod at have myrdet sin egen søn, mens hun endnu boede på Randers-egnen. Det lille barn, som hun havde i pleje, mens hun boede på Nørrebro, kvalte hun en dag på Assistens Kirkegård med et navlebind, og hun smed derefter liget i det, man dengang kaldte en lokumstønde på kirkegårdens såkaldte retirade.

Barnemordersken blev dømt til døden af et nævning, men den uhyggelige kvinde slap med skrækken - også selvom hun tilstod mordene på i alt 16 børn, og politiet kun kunne bevise de 9.

De tre landsretsdommere, der havde dømt hende til døden, fik indstillet hende til benådning - dog med en ganske særlig tilføjelse om, at hun aldrig nogensinde måtte løslades eller opnå lempelser i reglementet. De følgende syv år tilbragte hun i et grumt fangehul i Stutterigade. Danmarks-historiens grusomteste barnemorder døde d.6. maj 1929 - 43 år gammel. Knogler fra nogle af de små børn kan ses på Politihistorisk Museum, hvor du også kan se effekter fra en række andre uhyggelige forbrydelser.

Når nu hårene har lagt sig på arme og ben, kan man besøge Politihistorisk Museum der har til huse i den gamle Politistation 6, Fælledvej 20, 2200 København N. Museet er åbent: Tirsdag, torsdag & søndag kl. 11 – 16. Voksne 25,- pens. 20,- kr. En særlig service for grupper af besøgende (max. 25 - 30 personer) er de meget populære rundvisninger, der kan bestilles til tidspunkter udenfor normal åbningstid. En rundvisning koster 300 kr. for hele selskabet plus 25 kr. pr. person. Minimumsbetaling for en rundvisning er 550 kr., idet der altid skal betales for mindst 10 personer. En sådan rundvisning varer som regel ca. 2 timer og 15 min., men kan selvfølgelig kortes ned, såfremt det ønskes.

Trolddomsprocesser på Færøerne

I perioden fra omkring 1560 til cirka 1690 var der i Europa en lang række mennesker, der blev henrettet for at udøve trolddom. På Færøerne var der ingen, som blev dræbt af den grund. Det nærmeste man kommer er, at en mand i 1590'erne fik dødsstraf for at være kætter (katolik).

Det betyder imidlertid ikke på nogen måde, at færingerne ikke kendte til anvendelsen af trolddom. Hvis man studerer færøske folkesagn, får man et klart billede af, at trolddom - eller "gand" som det hedder på færøsk - florerede overordentligt meget på øerne.

Enkelte sager kom der da også for retten. Det er disse, denne artikel omhandler.

I 1600-tallet levede der omkring 4.200 mennesker på Færøerne. Et sted imellem 100 og 300 af disse boede i Thorshavn. De øvrige var bosat i små bygder rundt omkring på øerne. Mindre juridiske tvister blev afgjort lokalt på et *várting*.

Alle lidt større sager skulle til gengæld domfældes af lagtinget, som blev afholdt en gang hvert år i Thorshavn.

Blod afslører en drabsmand

Det ældste eksempel på noget trolddomslignende, de færøske tingbøger beretter om, stammer fra 1617. En ung mand havde været i skænderi med en tjeneste-pige og havde slået hende. En time senere var pigen død.

For at afklare, om den unge mand var skyld i kvindens død, skulle han lægge sin ene hånd på hendes legeme. Hvis hun begyndte at bløde, var han skyldig. Der skete imidlertid ikke noget, og han blev frikendt.

De ansvarlige myndigheder har sandsynligvis fortolket det på den måde, at de spurgte Gud til råds om skyldspørgsmålet. Men i så tilfælde var det et levn fra katolsk tid. Set fra en protestantisk synsvinkel var der dermed tale om trolddomsudøvelse.

Tingbøgerne beretter da heller ikke om en gentagelse af denne retspraksis, men der findes beretninger om, at befolkningen, selv langt ind i det 20. århundrede, uafhængigt af retten vurderede skyldspørgsmål på denne facon.

Første trolddomsproces

Færøernes første rigtige trolddomsproces fandt sted i 1637. En mand ved navn Rasmus Magnussen havde givet en syg bekendt et sort bånd med tre knuder.

Disse knuder skulle den syge, efterhånden som han fik det bedre, binde op. Derved ville han blive rask. Der var altså tale om *signen*. En forbrydelse der, ifølge datidens dansk-norske lovgivning, skulle resultere i landsforvisning. Som følge af at Rasmus var en gammel mand og ikke var belastet af et trolddomsrygte, lod retten ham imidlertid slippe med en bøde.

Paul Fange

En af Færøernes mest bemærkelsesværdige retssager omhandlede også trolddom. Hovedpersonen i den var en mand ved navn Paul Johannessen, men som i folkemunde kaldes for Paul Fange.

Processen begyndte som en injuriersag. Paul indberettede på et *vårting* i 1656 sin ekskæreste - Sigga - for at have spredt det rygte, at han skulle have sagt til hende, at han ønskede at dræbe en person med gift.

Over for retten gentog Sigga denne beskyldning. Derudover tilføjede hun en anklage om, at han ligeledes havde forsøgt at forgøre en person ved hjælp af trolddom. Dele af denne beskyldning blev bekræftet af andre tilstedeværende. Dermed havde retstvisten nået et niveau, der var alt for alvorligt til, at *vårtinget* kunne træffe afgørelse. Derfor blev sagens videre forløb udskudt til lagtinget senere på året.

Da lagtinget knap et halvt år senere genoptog processen, havde man fremskaffet yderligere vidner. Sammenholdt med det, der var kommet frem på *vårtinget*, kan man udlede følgende historie:

Paul var blevet uvenner med en mand ved navn Mikkell Guttesen. Derfor havde han bedt en bekendt om at placere et træstykke med papir omkring i Mikkells hjem. Det havde denne dog frabedt sig.

I stedet havde Paul lokket Sigga til det. Hun havde imidlertid placeret det et forkert sted i huset.

Derfor havde Paul bedt Mikkells faster om at fjerne træstykket. I første omgang havde hun dog ikke forstået, hvad han havde talt om. Men da hendes niece kort tid efter under et besøg i hjemmet var blevet syg, havde hun gennemsøgt huset. Træstykket var blevet fundet og smidt på ilden.

Senere var Sigga vendt tilbage til huset for selv at bortskaffe træstykket. Men da det allerede var fjernet, havde hun ikke kunnet finde det.

Paul indrømmede, at beretningen om træstykket var sand. Papiret omkring det indeholdt imidlertid nogle magiske tegn, som skulle stille vrede.

Under lagtinget fremkom der yderligere trolddomsanklager mod Paul. En kvinde, der havde nægtet at give Paul noget at drikke, havde straks efter fået smerte i hele den ene side af kroppen. De var først forsvundet mange uger senere, efter hun havde sagt til Paul, at han skulle fjerne pinen igen. Der ud over kom det frem, at det vist ikke var gået helt rigtigt til, da Pauls far var død tidligere på året. Dagen før, det var

sket, havde to mænd besøgt faren. Denne havde beklaget sig over, at der var noget trolddom i ham. I det samme var Paul kommet ind i huset. Med sig havde han et bånd med knuder på. Båndet havde han bundet omkring faren med en bemærkning om, at det ville hjælpe. Desuden havde Paul varmet et lerkrus med to korslagte træstykker oven på. Væsken i kruset havde han fået faren til at drikke samtidigt med, at sønnen havde skrevet på den døende. Over hovedet på faderen havde der hængt en klud med en knude i hver ende. Til gæsterne havde Paul sagt, at den måtte de ikke røre. Ud over dette havde faderen efter sin død været opsvulmet i en sådan grad, at han ikke havde kunne være i sin kiste. Han havde ligeledes blødt meget, hvilket - som tidligere nævnt - ud fra befolkningens synspunkt, var tegn på, at en forbrydelse havde fundet sted.

Beretningen om båndet med knuderne, indrømmede Paul, var sand. Han havde fået en trolddomskyndig mand til at binde knuderne og en kvinde til at læse over dem. Retten afhørte herefter de to personer, Paul havde udleveret. Efter lidt tøven indrømmede de, at det, der var blevet sagt om dem, var korrekt.

Lagtingssagen havde fundet sted over en længere periode. Imedens var Paul fængslet. Han var imidlertid brudt ud af arresten ikke kun en men hele tre gange. Den sidste gang blev han endda ikke fanget igen før efter, han havde levet en hel vinter i det fri.

Derfor var det først den efterfølgende sommer, der blev afsagt kendelse i retssagen. For Paul lød dommen på, at han skulle føres til Danmark og indsættes på Bremmerholmen, der på det tidspunkt var en arbejdslejr. Straffen fik han primært som følge af tyverier af livsfornødenheder, han havde begået under strejfturen. De to personer, der havde hjulpet Paul med båndet med knuder, slap henholdsvis med at skulle stå i halsjern tre gange af to timers varighed og med at stå til skrifte i kirken. Alle øvrige implicerede blev frikendt.

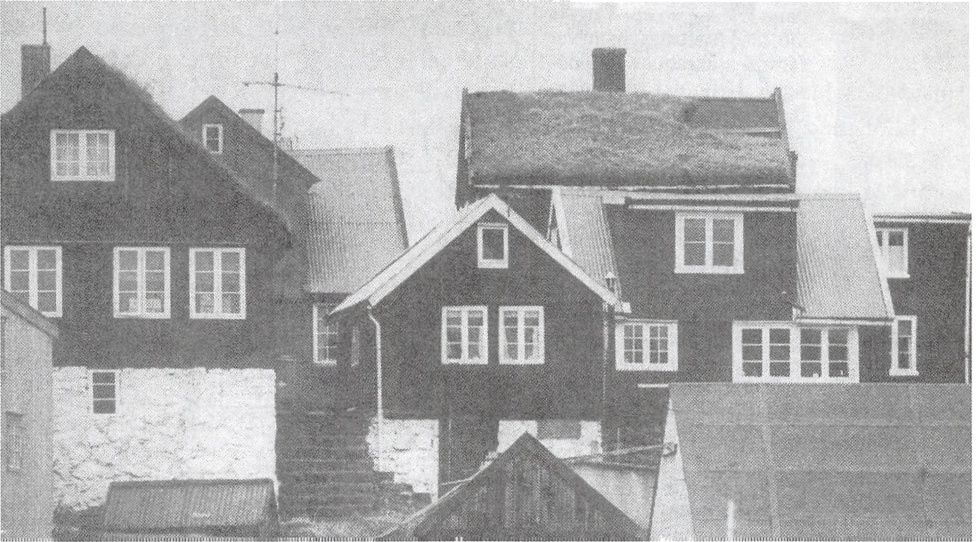
Tiltalefrafald

Til lagtinget i 1667 var søskendeparret Abraham Isaksen og Barbara Isaksdatter blevet stævnet. De var anklaget for ved hjælp af trolddom at have nedkaldt sygdom og død over folk, de havde haft uoverensstemmelser med.

Imidlertid var kun den ene af de to personer, der havde indgivet anmeldelse mod dem, mødt op. Hvad angik indkaldte vidner, var de enten heller ikke kommet, eller også benægtede de, at de skulle have noget som helst kendskab til, at nogen af de to søskende havde anvendt trolddom.

Af den grund vurderede retten, at bevisbyrden var for lille til at fælde dom. Derfor fik de tiltalefrafald. De mundtlige overleveringer frikender dog ikke på nogen måde de to. Særlig Barbara er berygtet. Hun anses vel nok for at have været Færøernes igennem tiderne værste troldkælling.

Min Færøske barndoms jul

Julen i min barndom i 1930-40 var så helt anderledes end den danske jul. Selv om vi var danske undersåtter, bestemte afstanden og levevilkår, hvordan livet skulle arte sig. Vi fejrede ikke juleaften. Tværtimod, var det årets travleste dag, hvor alt arbejde skulle være overstået, inden den store højtidsdag – Juledag. Det gjaldt alt arbejde og dog især for kvindernes vedkomme; strikke og syarbejde. Var det ikke færdigt til juledag, blev det en ”juletrold”. Arbejdet blev forhekset og ville til evig tid ligge ufærdigt hen. Respekten for denne overtro var så stor, at jeg ikke mindes noget lå glemt eller gemt til efter jul.

Når vi børn vågnede juledag var det skik, at julegaven lå under hovedpuden. Det var gerne tøj, vi manglede. Til morgenmad juledag fik vi hjemmebagt plumkage, og så ud at promenerer i det nye tøj, hvor vi mødte andre børn, der også var ude at vise sig! Klokkerne elve var der julegudstjeneste og nu fyldtes gaderne med folk på vej til kirke eller et af de andre Gudshuse. Man ønskede hinanden en glædelig jul, og børnene fulgtes med deres forældre eller blev hjemme. Vi måtte ALDRIG lege udendørs i kirketiden. Omkring klokken 1 stod middagsmaden på bordet. Den allerbedste julemad vi kunne ønske os, var ”skærpeskød”, vindtørret lammekød. Som eftermad var der tit budding. Vi havde ikke juletræ. De skulle jo fragtes op fra Danmark og var meget dyre. Men kommuneskolen og alle søndagsskolerne i byen havde deres glimmerpyntede juletræer, der rakte helt op til loftet. Decembermåned og første del af januar måned - var juletræsfesternes tid. Søndagsskolernes juletræsfester var et lyst kapitel i min Barndom. Det var Frelsens Hærs, Francikanersøstrenes, der havde krybbespil, og Menighedsuset. Brødremenighedens

søndagsskole havde også julefest, men uden juletræet, der ud fra deres synspunkt var en afgud. Men den allerbedste juletræsfest var skolens. Vi mødtes i det største klasserum den sidste dag før juleferien. Overlæreren læste juleevangeliet og fortalte, at vores flotte juletræ var en foræring fra de danske skolebørn. Bagefter var der dans omkring juletræet, mens vi sang de glade julesalmer. Juletræet gik helt op til loftet og var en åbenbaring af pynt, lys, glimmer og kræmmerhuse fyldte med rosiner og nødder. Efter at dansen om træet var overstået, kom det allerbedste, og vi stormede igen af sted til skolens største klasserum, hvor klasselærer Kamban skulle fortælle eventyr. Vi børn kaldte dem troldehistorier. Kamban var en skuespiller af Guds nåde. Hans arme og levende hænder og hans hæse og snart hviskende stemme bjergtog børnene, der fortryllede fulgte hans fortælling. Det var gamle uhyggelige eventyr, som alle børnene elskede at være bange for. Han sad på hjørneskabet og lignede en trolde, blev en told, mens hans stemme hele tiden skiftede leje. Blev smigrende, når den lede told lokkede de tre søstre til sit store, sorte slot, med den lede trolde, og når al hans ondskab sprængtes i stumper og stykker under stort dunder og drøn, sluttede Kamban med tordenrøst.

Når vi skulle hjem fra skolens juletræsfest stod lærerne i døren, og gav os hver en godtepose med hjem. Nu skete det for manges vedkommende, at de første gang skulle sætte tænderne i et æble eller en appelsin.

Når det begyndte at skimre 1. juledag, gik vi børn rundt i gaderne i Tórshavn for at opleve og se de tændte lys, folk stillede i vinduerne. De lyste så smukt ud i mørket, det var næsten som et eventyr, og vi børn følte os rige og heldige i det fine nye tøj.

Årene går, tiderne skifter, men julen bliver altid det gode lys i den mørke tid.

Henrieth Pedersen

Hanus Kamban var født i 1879 på Skúvoy. Han tog lærereksamen i Tórshavn 1905 og var først lærer i Skúvoy 1905 – 07. Siden var han lærer ved Tórshavns Kommuneskole fra 1907 til 1. april 1944, da han blev pensioneret.

Ødelagt af Rottekrudt

13.3.1813, Hans Jensen Svane, 34 år

Skipper fra Dragøe. Sygdommen havde sin Oprindelse fra hans Barndom, da han engang ved Uforsigtighed havde nydt en saadan Mængde Rottekrudt, at hans Liv med megen Besværlighed blev ræddet. Siden den Tid har han næsten intet Helbred havt; men bestandigen lidt meget af Ophounelse i Fødderne, Opkastning efter mindste Nydelse, udstaaelig Tørst og flere Tilfælde, der vidnede om, at hans indvortes Organer vare beskadige af Arseniken. Saadanne Onder kan Uforsigtighed afstedkomme! Den Afdødes Fader havde nemlig forgiftede Svesker i Skibet staaende for Rotter, og disse fandt Barnet og spiste.

Hvad folk døde af.....

EN ÆRLIG SLAVE

En af anerne på min mors side havde det italienske navn *Comestabile*. Efter at jeg havde etableret de første grene af anetræet, gik jeg efter oprindelsen til dette navn og fandt, at min oldemors farfar var en italiensk konditor ved navn *Luigi Pietro Giuseppe Comestabile (Louis)*, som ifølge eget udsagn var født i Rom 1770. Han kan ses i Hof- og Statskalenderen 1795-1800 som Conditor ved Arveprins Frederiks hof. Hvordan han nåede dertil har jeg stadig ikke opklaret, ligesom jeg heller ikke ved, hvad der blev af ham, efter han omkring 1812 forlod landet og efterlod sin 3' hustru, deres 7 umyndige børn og stedbørn og forretningen på Kongens Nytorv. Blandt hans børn var 2 sønner, den ene var min tipoldefar, men denne beretning vil dreje sig om den anden, Anton Henrik. Da jeg begyndte at søge københavnere med navnet *Comestabile*, fandt jeg i registret til folketællingen 1845: *Comestabili, Anthon ugift, Slave, 1.397*.

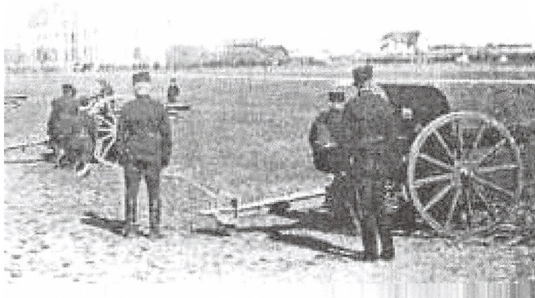

Hvad kunne det betyde?

1-tallet viste da, at han hørte under hof- og militæretaten, og 397 at hans opholdssted var Stokhuset i Øster Voldgade. Det husede to slags straffefanger, nemlig militære lovovertrædere og livsfanger, som dagligt førtes i fodlænker til fæstningsarbejde. Fangerne var opdelt i "Uærlige Slaver", som var indsat for drab, sørøveri og lignende, og "Ærlige Slaver", som var skyldige i mere almindelige forbrydelser.

Under den videre forskning kom det frem, at Anton var en af dem, der "har efterladt sig meget". Inden der redegøres for dette, skal her gives en kort beskrivelse af hans

baggrund. Et af de første steder, jeg fandt *Louis Comestabile*, var han registreret som fyrværker, og jeg troede da, at han lavede fyrværkeri. Men det viste sig, at da han havde fået borgerbrev som konditor i 1799, var han efter sædvane som borger blevet indrulleret i Borgervæbningen under det Borgerlige Artillericorps. Ved Københavns bombardement i

1801 var han "Bombardér" på den befæstede, fremskudte Ø "Qvinti Lunette" (Lynetten), og efter at han i 1807-08 havde deltaget i byens forsvar, blev han d. 2. juni 1808 forfremmet til premierløjtnant. Betegnelsen "Fyrværker" betød altså, at han var den, der kommanderede affyring af kanonen.

I 1804 havde korpset fået nyt reglement, hvis paragraf 26 senere fik betydning for løjtnanten, idet det åbnede mulighed for naturalisation af "Over-officerer". Efter Københavns bombardement 1807 ansøgte Louis "allerunderdanigst om, at Deres Majestæt allernaadigst vil forunde mig Bevilling paa at erholde Naturalisation". Det blev ham og hans ægte afkom bevilget d. 20. november 1807.

Comestabile blev gift 3 gange, først med tjenestepigen *Beate Johanne Bech*, som gav ham 2 sønner og en datter, hvorefter hun døde "af Kolik". Med den anden hustru fik han 3 døtre, men konen døde ved den sidstes fødsel. Den tredje hustru fik en søn og en datter og levede til efter 1845. Endelig fik han i det mindste én datter "ved siden af", som fik hans efternavn. De to ældste sønner blev døbt katolsk i St. Ansgars kirke; ejendommeligt nok blev de øvrige børn døbt i den lutheranske tro, også datteren, som fødtes efter den første søn. Fadderne ved denne datters dåb var hele fire medlemmer af hofetaten, en greve, en baron, en hertuginde og en komtesse fra arveprinsens hof!

Anton Ludvig Henrik Comestabile, den førstefødte og sikkert faderens stolthed, blev født 3. oktober 1792 og døbt 29. oktober s.å. i St. Ansgars kirke som ægte søn af Louis og Beate. Om hans udseende er fundet et signalement, ganske vist fra da han var 35 år gammel og havde været igennem umenneskelige strabadser og sygdomme. I juni 1828, da han blev anholdt, blev hans alder sat til 39 år, og han beskrives som "liden af Vækst, meget klein af Lemmer og iklædt Ladegaardens Klæder".

I 1797 boede familien i St. Kongensgade, medens faderen var konditor ved Arveprinsens hof. Efter at *Louis* havde fået borgerskab som konditor, købte han først Købmagergade 13, men solgte den og købte så ejendommen Østergade 13, som var opført i 1793 af hofarkitekt Kirkerup og i 1799 var vurderet til 29.500 Rdl. Begge bygninger kan endnu ses.

Allerede i december 1805 kunne *Comestabile* ikke klare terminen og måtte anmode om at få foretaget skifte. Med gode forbindelser lykkedes det ham dog et år derefter at fortsætte forretningen under administration indtil 1809, men i 1810 var han flyttet til Raus Gaard, det nuværende hotel d'Angleterre, og fra 1811 flyttede han hen på den anden side Hovedvagtens, hvor Store Nordiskes bygning ligger den dag i dag.

Ved skifteforretningen var *Louis* ikke selv tilstede, "derimod Reqvirentens Hustru og hans Broder *Antoine Comestabili*". Da denne broder intet andet sted er nævnt, kan det kun have været den 13-årige søn *Anton*, der således fik sin ilddåb ved at

optræde som sin egen farbroder. Og resten af livet omgikkes han lemfældigt med sandheden. Skifteprotokollen opregner i detaljer konditoriets og hjemmets store mængde af luksuspræget inventar og udstyr. I stuen var der butik og konditori, på 1' og 2' sal elegante spisesaloner med køkken og diverse sovekamre, og på kvisten kontor og kamre til de 8 tjenestefolk. I kælderen vinkælder med bl.a. 8 oxehoveder rødvin. Blandt inventaret bemærkes specielt "*2 gamle klaverer som sagdes at tilhøre sønnen*". Han var nok musikalsk og måske kunstnerisk anlagt.

Anton blev oplært i konditorfaget og trådte i faderens sted når nødvendigt. Han har sikkert også med interesse fulgt faderens gerning som officer i borgervæbningen, og man kan gætte på, at han har ledsaget ham ved besøg på krudtværket i Frederiksværk. I hvert fald ses det, at da han var blot 17 år (og derfor måtte have kongebrev), blev han ægteviet i Vinderød kirke ved Frederiksværk til pigen *Amalia Møller*.

En af de to forlovere var Fabrikør Hr. Tho. English paa Frederiksværk (Krudtværket). Men der blev ingen børn i det ægteskab og heller ikke noget langt samliv. 28' april 1812 afgik *Louis* fra artilleriet, og tidernes ugunst med statsbankerot og almindelig smalhans har fået ham til at opgive forretningen. Ganske vist står han endnu i vejviseren for 1813 som traktør på Kongens Nytorv, men fratrædelsen fra artilleriet tyder på, at han allerede i 1812 har vendt alt ryggen, hustruen med små børn og stedbørn, og er rejst med *Anton* til Sverige.

Efter nogle år kom Anton tilbage alene. Dagen efter sin ankomst blev Anton bragt til hospitalet, og en rapport afsendtes herfra til Politi-Directeuren, Hr. Justitsraad Hvidberg:

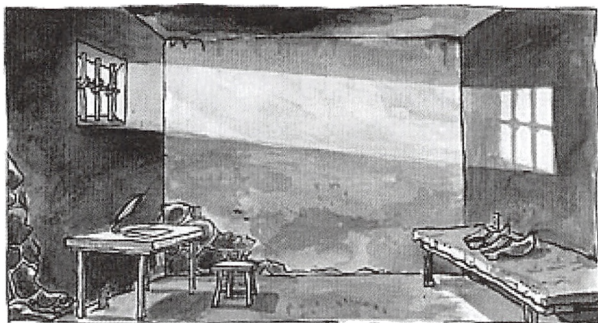
Efter Deres Velbyrdigheds Forlangende have vi undertegnede Overlæger ved det almindelige Hospital Dags Morgen den 6te December Klokken 8te samtidigen nøye undersøgt den Aftenen i forveien udi Hospitalets Sygestue Litra A: A: indbragte Clarinetistes Anthon Ludvig Hendrick Connestabili's Helbreds Tilstand, og have vi ved denne Undersøgelse erfaret følgende: 1, havde Patienten Udseende af een der lider af Tæring /:Marasmus:/ og sagde, da han i denne Henseende blev udspurgt, at han formedelst Brystsyge har været indlagt i Stokholms Garnisons-Hospital og efter eget Forlangende, under Foregivende af at ville søge sin Fødestavn, var blevet udskrevet.

2, bemærkede vi et ondartet Hududslet /:Scabies crustola:/ over den største Part af hans Legeme, især paa Hænderne, for hvilket, saavel som Brystsygen han igen skal være indlagt i Malmø Hospital indtil hans Begjæring om at være overbragt til Kjøben-havn kunde vorde opfyldt; -

3, har han en betydelig Beenskade paa den forreste Flade af det venstre Been.

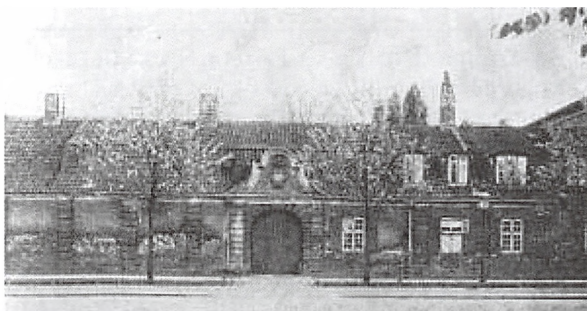
Hvornår han blev udskrevet og i hvilken tilstand er uvist, men derefter kommer en endeløs række af indførsler om *Anton* i politiets journaler. I 1819 fortsætter det, men så er det slut med politiets langmodighed, og sagerne bliver ikke mere henlagt.

Under *Antons* lange fravær havde hustruen *Amalia* opgivet at gense ham og søgte derfor d. 22. april 1816 magistraten om separation fra manden, efter at havde forladt hende og rejst til Frankrig. At han skulle have rejst til Frankrig er sikkert en nødløgn, han har stukket hende ved afrejsen. Bevillingen blev efter mange trakasserier givet d. 21. august 1816, uden at det var lykkedes at få mandens samtykke. Knap 3 år senere begyndte *Amalia* at forberede sig på nyt ægteskab, om muligheden derfor skulde opstå. Hun fik besked på at vente 3 år efter separationsbevillingens dato. Derpå indkaldtes manden i aviserne, men mødte ikke. Så måtte hun fremlægge sin vielsesattest samt attest om, at præsten havde formanet hende til at afvente mandens tilbagekomst, og derpå formanedes hun ligeledes af magistraten. Hun nægtede at ville leve med manden, og måtte da skaffe attest fra præsten om sin opførsel i separationssiden 3. december 1819 udstedtes skilsmissebrevet. Hun blev senere gift med en fraskilt toldbetjent, med vielse på Frederiksberg i præstens hus d. 10. november 1826. De var da begge 40 år.

Anton kom altså i forbedringshuset for 8 måneder i april 1819 indtil omkring nytår 1820. Og han var ikke længe på fri fod. Han turede igen rundt i byens gader med sine kumpaner og blev d. 10. oktober 1820 ved Højesteret idømt 1 års forbedringshus og blev løsladt d. 12. oktober 1821. Men så begyndte det at gå helt galt: 10. november 1821 blev han ved politiretten idømt 8 måneders forbedringshusarbejde plus omkostninger for at have stjålet et tørklæde samt gjort sig skyldig i betleri.

Men han var uforberedelig. 14. oktober 1822, altså en måned efter sin løsladelse, blev han idømt 3 års **Rasphus**arbejde for ét sted at have stjålet et stykke flæsk og et andet sted en mælkekrukke. Efter løsladelsen derfra i 1825 blev han på et tidspunkt af fattigvæsenet anbragt på **Ladegaarden** med arbejde i fattigvæsenets Uld-manufactur, men blev 15. januar 1828 som syg anvist til det **Almindelige Hospital**.

Billede af Stokhuset ca. 1940

Den 22. marts erklæredes fra uldmanufacturen, at han havde været flittig til sit arbejde, og at man intet havde at klage på hans forhold, så fra hospitalet kom han tilbage dertil.

Men så gik tingene igen deres skæve gang *Anton* og kammerat blev efter gentagende rapserier og simple tyverier hensat til vand og brød i 2 dage samt til **Fæstnings-arbejde på livstid**. *Anton* kom nu i Stokhuset.

De følgende mange år henslæbte *Anton* som slave, under forhold som man i dag dårligt kan forestille sig.

Billede af Stokhuset i 1906

Alene af ærlige slaver var der ca. 400 i bygningen. *Antons* ophold dér konstateres i Stokhusets Slaverulle 1834-43 under nr. 587: I rullens næste bind for 1844-57 ses han igen under samme nummer, med tilføjelsen: *Anm: 30 Juli 1845 løsladt*. (Ingen begrundelse). - Og så har han hutlet sig videre og er gennem fattigvæsenet igen kommet på Ladegaarden. Derfra blev han 19. september 1845 indlagt på Alm. Hospital og udskrevet som restitueret 23. oktober 1845. Han blev så sat i arbejde på **Bremerholm**.

Det kan konstateres i Fattigvæsenets register på Københavns Stadsarkiv.

Efter endnu 6 år, formodentlig på hospitalet, endte *Antons* ensomme tilværelse, iflg. hospitalets kirkebog d. 17. juli 1853.

Folketælling 1845 - Stokhuset

Navn	Alder	Religion	Profession	Andet
181				
182				
183				
184				
185				
186				
187				
188				
189				
190				
191				
192				
193				
194				
195				
196				
197				
198				
199				
200				

Man kan fundere over, om hans søskende og deres børn har afskåret al kontakt med ham, og om de har set bort, hvis de passerede ham, når han i lænker førtes til fæstningsarbejde. Det kan være hændt hans niece, min oldemor **Aurora Comestabili**, som fødtes 1828.

Jørgen Kaasberg

Brødsuppe 1848 i tre versioner fra Nyeste Koge- og Kagebog af W. Christensen

Rugbrød 1 Pd. rives og koges i 3 Potter Vand med Caneel og Citronskal. Naar Suppen koger, kommes 1 Pægel Gammelviin i, Saften af 2 Citroner og Sukker efter Behag. 1 Pægel Fløde pidskes til Skum i Terrinen og Suppen heldes deri, under stadig Pidsken. 1 ¼ Pd.

Rugbrød rives og koges i 3 Potter Vand med ½ Lod Caneel og reven Skal af 1 Citron. Naar Suppen koger, kommes Saften af 1 Citron, ½ Pot Kirsebærsaft, 1 Pægel Ribssaft og 1 Pægel Hindbærsaft i; Sukker efter Behag. ¾ Pd.

Rugbrød skjæres i almindelige Stykker, ristes og sættes over med 3 Potter kogende Vand, tilligemed ¼ Pd. Smør, Salt, en stor Visk, 1 ituskaaren Petersillerod og 2 Gulerødder. Naar den har kogt, til Brødet lader sig trykke itu, mases den igjennem Dørslaget, sættes atter over med 3 Lod Puddersukker, og naar den koger, legeres den med 4 Æggeblommer.

www.ukendtebilleder.dk

Henvender sig til slægtsforskere og andre, der har uidentificerbare billeder fra familiens gamle fotoalbum liggende i deres gemmer - og ikke mindst til alle dem, der måtte have lyst til at kigge med og reagere, hvis de støder på personer, steder eller begivenheder, som de ved noget om!

Billeder fortæller nu engang en bedre historie, hvis man ved, hvad det er, som er på dem!

Hjemmesiden er blevet til på privat initiativ, og det er gratis at få optaget sine billeder på den. Den er indrettet sådan, at du får en mail direkte fra den, der genkender dit billede - al kommunikation mellem brugerne går altså udenom www.ukendtebilleder.dk

Siden skulle gerne udvikle sig til at blive et godt - og *brugt* -redskab, derfor vil al konstruktiv kritik blive modtaget med glæde.

FotoID-nummer	fot00001
Ejer	Jesper Larsen
Hjemmeside	-
Fotograf	Movehouse
Lokalitet	Haflan, Iowa, USA
Pladenummer	-
Størrelse (cm)	-
Årstal (cirka)	-
Kommentar	-

www.anetavlen.dk

Husk du også kan bruge Billedgåden på www.anetavlen.dk. Du kan frit sætte billeder ind i alle indlæg, men specielt siden "*Billedgåden*" er velegnet til kendte eller ukendte billeder. Det er under opbygning, at vi vil lave en side kun med portræt fotografier. Det de såkaldte visitkortportrætter, der var lavet af pap, hvor fotografens navn næsten altid er trykt under billedet eller bag på kortet. De var meget populære fra 1860- til ca. 1920'erne.

Jeg håber meget I alle vil indsætte alle jeres gamle portrætbilleder på "*billedportræt*", både kendte som ukendte. Eftersom hvert billede blev lavet i mange eksemplarer og fotografens navn næsten altid er nævnt på billedet, vil dette hjælpe alle dem, der har uidentificerede billeder af måske gamle slægtninge.

Har man et sådan gammelt billede og ved, hvem personerne er på billedet, bedes navnene nævnt evt. kan også nævnes, hvis man ved, hvor personen/personerne boede.

BLEKINGE 2003

Riksstämman och släktforskar dagar i Ronneby 23-24 augusti

I dagene 22 - 24 august 2003, holdt de svenske slægtsforskere deres årlige slægtsforskerdage. Arrangementet går på omgang i Sverige og arrangeres af de lokale foreninger. Efter at det sidste år var i Borlänge, ca. 150 km nord for Stockholm, så var det i år rykket syd på til Ronneby i Blekinge. Næste år bliver det Østersund og siden Gøteborg.

Årsagen, til at man samles, er afholdelse af årsmøde og generalforsamling i forbundet, men når man nu alligevel er sammen, så benytter man lejligheden til at vise hinanden, hvad man præsterer i de lokale foreninger. Enhver forening med selvrespekt har en stand, hvor medlemmernes arbejder vises frem. Bøger, der er udgivne, er til salg, og nu omstunder er det naturligvis CD-skiver, der er det aktuelle emne. Efterhånden er antallet af lokale udgivelser meget stort, og man skal se sig grundigt om, for at være a jour med hvad der findes.

Ikke bare foreninger udstiller. Rigsarkivet og lokalarkiver viser frem, hvad de har, og private forretningsfolk er også med medudgivelser og edb-programmer mm. Slægtsforskning er den største kulturelle folkebevægelse i Sverige. Når man holder årsmøde, så er det repræsentanter for mere end 50.000 medlemmer, der er samlede. Også lokale myndigheder og handlende er interesserede i mødet, og en væsentlig del af arrangementets udgifter er båret af sponsorater.

Men det bedste ved arrangementet er dog, at man træffer sine mange venner og slægtsforskerkolleger.

Lørdag aften holdes festbanket for alle foreningsrepræsentanterne (som man naturligvis selv betaler), og her nyder man hinandens selskab ved et veldækket bord og en god underholdning.

Det ville vel nok være rart, om vi kunne finde frem til noget tilsvarende. Selvom SSF kun har en tiendedel så mange medlemmer, så kunne man i samarbejde med Samfundet og DIS-Danmark nok stille et arrangement på benene. Det ville være en god agitation for slægteforskerbevægelsen, og så fik myndighederne måske øjnene op for, at vi eksisterer.

Købstæder omkring 1970, en fortegnelse

Hvad angår den bredere samlede definition af købstaden, skal jeg blot referere til den i Ordbog over Det danske Sprog anførte og efter min mening ganske dækkende definition: “*KØBSTAD - stedligt område med en nogenlunde talrig samlet befolkning, som lever af handel, haandværk, fabriksvirksomhed, immaterielle erhverv olgn.; by (1,2);stad; spec. (emb) om by (kommune), som er i besiddelse af visse særlige rettigheder (jf. Købstad-privilegium, ret) og særlig styreform*”. (Ordbog over det danske sprog 1929/1982 bd. 11 sp. 1209).

Hvad de konkrete købstadslokalteter angår, har jeg valgt at anskue problemet så enkelt som overhovedet muligt og derfor taget udgangspunkt i en fortegnelse fra Indenrigsministeriet: “Oversigt over de tidligere købstadskommuner”, udarbejdet omkring Inddelingsreformens ikrafttræden 01.04.1970 (Indenrigsministeriet 1970). Listen rummer i alt 86 lokaliteter, nemlig 80 egentlige købstæder, de 5 sønderjyske flækker samt handelspladsen Marstal. København ses ikke på listen. Det var disse 86 lokaliteter, der i 1970 udgjorde et særligt administrativt problem i forbindelse med overgangen til den ny (primær) kommunale inddeling. Jeg ser bort fra flækkerne og handelspladsen Marstal.

Erik Kann

Aabenraa	Korsør	Sakskøbing
Aalborg	Køge	Silkeborg
Allinge-Sandvig	Lemvig	Skagen
Assens	Løgstør	Skanderborg
Bogense	Mariager	Skive
Brønderslev	Maribo	Skjern
Ebeltoft	Middelfart	Skælskør
Esbjerg	Nakskov	Slagelse
Faaborg	Neksø	Sorø
Fredericia	Nibe	Stege
Frederikshavn	Nyborg	Store-Heddinge
Frederikssund	Nykøbing F.	Struer
Frederiksværk	Nykøbing M.	Stubbekøbing
Grenaa	Nykøbing S.	Svaneke
Haderslev	Nysted	Svendborg
Hasle	Næstved	Sæby
Helsingør	Nørresundby	Sønderborg
Herning	Odense	Thisted
Hillerød	Præstø	Tønder
Hjørring	Randers	Varde
Hobro	Ribe	Vejle
Holbæk	Ringkøbing	Viborg
Holstebro	Ringsted	Vordingborg
Horsens	Roskilde	Ærøskøbing
Kalundborg	Rudkøbing	Åkirkeby
Kerteminde	Rødby	Århus
Kolding	Rønne	

Litteraturliste til foredrag om købstædernes indbyggere Oktober 2003, Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn.

Andersen	Finn m.fl.	Køge Bys borgere 1753. En kollektiv bibliografi	1993
Boje	Per	Det industrielle miljø 1840-1940. Kilder og litteratur	1976
Christensen	Harry	Nærsamfundets arkiver. Kommunernes arkiver som historiske kilder indtil 1970	1999
Damgaard	Helle	Kilder til Købstadsejendomme Historie	1983
Danielsen	Kim Beck	Benyttelse af Købstadsfattigvæsensarkiver fra perioden 1869-1890	1980
Dansk Kulturhistorisk Opslagsværk 1-2			1990-1991
Degn	Ole	Urbanisering og industrialisering, en forskningsoversigt	1978
Degn	Ole	Fra topografi og begivenheder til erhvervsliv og sociale forhold - Danske byhistorier 1967 - 1992 i Fortid og Nutid 1993, hft. 1 s. 59 - 72	1993
Degn	Ole	De gamle købstæders hukommelse. Rådstuearkiver og deres brug	1994
Dragsbo	Peter	Forstadsvækst og kvarterdannelse. Kvarterdannelse og forstæder i 400 år. i Fortid og Nutid 1993, hft. 1 s. 57 -58	1993
Dybdahl	Vagn	Socialhistorie i købstæderne	1972 (2)
Engquist	H.H.	Sønderjyske byer	1967
Fangel	Henrik	Forskning i byhistorie i: Nye strømninger i dansk lokalhistorie s. 77-107	1981
Fangel	Henrik	Nogle byhistoriske fremstillinger. En anmeldelse og kommentar i Fortid og Nutid bd. 36, hft. 2, 1989 s. 100 - 112	1989
Fangel	Henrik	Forskning i byhistorie i Fortid og Nutid 1993, hft. 4 s.300 -303	1993
Frandsen	Niels H.	Dansegilde og mordbrand. Vejledning om retsbetjentarkiver	1995
Furdal	Kim	Sogne- og flækkekommunale arkiver i Sønderjyllands amt 1920-1970 bd. 1	1991
Harder	Erik	Dansk kommunestyre i grundtræk	1973
Harder	Erik	Dansk Kommunalforvaltning	1974
Indenrigsministeriet		Oversigt over de tidligere købstadskommuner. Desværre er det ikke muligt at angive en præcis kildeangivelse. Listen er fremsendt efter mundtlig aftale fra ministeriet uden nærmere kildeangivelse	1970
Johansen	Hans Chr. M.fl	Fabrik og bolig. Det industrielle miljø i Odense 1840-1940	1983

Landsarkivet f Sjælland		Sjællandske Rådstuearkiver indtil ca. 1868 (Helsingør rådstue)	1971
Landsarkivet f Sjælland		Sjællandske Retsbetjentarkiver indtil 1919 (Helsingør Byfoged)	1974
Landsarkivet f Sjælland		Køge Rådstue. Arkivregistratur	1985
Landsarkivet f Sønderjylland Lauridsen	John T.	De ældre nordslesvigske byarkiver	1979
Mogensen	Gunnar Viby	Kvarterhistorie - fremtidens lokalhistorie i Fortid og Nutid 1993, hft. 2 s.99 - 118	1993
Nørr Olsen	Erik m.fl. Gunnar	Socialhistorie. Kilder og studieområder vedrørende dansk socialhistorie efter 1890 På embeds vegne	1975 1998
Ordbog over det danske sprog Prange		Byer og byhistorie i Fortid og Nutid, bind 13 1939-40 s. 216-226	1939-40
Prange	Knud	Opslag for ordet <i>købstad</i> i bd. 11 sp. 1209	1929 /1982
Prange	Knud	Fra historisk - statistisk beskrivelse til moderne byhistorie. Utrykt manuskript Fra "Fructbar Hørlighed" til herlig frugtbarhed i Nordisk Tidsskrift 47. årgang, hft. 2 1971 s. 81 - 95	uden år 1971
Prange	Knud	Lokalhistorikeren som forsker og skribent i Fortid og Nutid bd. 27, hft. 4 1978 s. 481 - 496	1978
Smith	Otto	Oversigt over topografisk litteratur i tidsskriftet Fortid og Nutid, fordelt således:	
	Bind 7	1928-29 s.232-246(oversigt for 1927)	1928-29
	Bind 8	1929-30 s. 55-69 (1928), s. 193-213 (1929) (oversigt for 1928-29)	1929-30
	Bind 9	1931-32 s. 21-42 (1930), s. 253-273 (1931) (oversigt for 1930-31)	1931-32
	Bind 10	1933-34 s. 85-99 (1932), s. 191-208 (1932) (oversigt for 1932-33.)	1933-34
	Bind 11	1935-36 s. 59-72 (1934), s. 178-191 (1935) (oversigt for 1934-35)	1935-36
	Bind 12	1937-38 s. 70-87 (1936), s. 219-232 (1937) (oversigt for 1936-37)	1937-38
Thomsen	Albert	Oversigt over historisk - topografisk litteratur 1938-39 i Fortid og Nutid bd. 14 1941 - 42,s. 51 - 62	1941-42
Trap	J. P.	Statistisk - Topografisk beskrivelse af hertugdømmet Slesvig bd. 1-3	1864/1975
Trap	J. P.	Trap Danmark 4. udg. Bind IV og VIII	1923-28
Trap	J. P.	Trap Danmark 5. udg. Bind I,1 Landet og Folket 1958	1958
Tuxen	Ole	Arkivalier i Landsarkivet for Nørrejylland om Viborg kommune	1978

Postbesørget blad.

Hvis De ikke har fået bladet omkring de nævnte terminer,
bedes De rette henvendelse til Deres lokale postkontor.

Indholdsfortegnelse:	Side
Foreningsoversigt	2
Nyt fra Formanden	3-5
Kongeligt stof	6
Dagmar Johanne Amalie Overbye	7-8
Trolldomsprocesser på Færøerne	9-11
Min færøske barndoms jul	12-13
En ærlig slave	14-18
Ukendte billeder	19
Rikstämman i Sverige	20
Købstæder	21
Litteraturliste	22-23

Indhæftet i midten: Foråretsprogram 2004

Eftermiddagsgrengement på Landsarkivet for Sjælland

5. november: Rådstuearkivar og fattigvæsen

I januar 1824 blev Caroline Hansen og hendes 3 børn tilbudt plads på Køge arbejdshus. Hun valgte dog i stedet at modtage fattighjælp i form af 2 brød om ugen og 3 pot mælk daglig. Det er bl.a. sådanne oplysninger om den daglige forvaltning af fattigforsorgen, som rådstuearkiverne (de købstadskommunale arkiver fra før 1868) giver. Med baggrund i en undersøgelse af indretningen af og dagligdagen på arbejdshuset i Køge i perioden 1824-1910 vil der blive givet en række konkrete eksempler på, hvilke oplysninger rådstuearkiverne kan indeholde, og hvad de fortæller både om købstædernes institutioner og om de involverede personer. Men først vil der blive givet en generel introduktion til Landsarkivets samlinger af rådstuearkiver og registraturerne til dette materiale.

v/Arkivar Jørgen Mikkelsen og stud. mag. Susanne Krogh Jensen

3. december: Personregistrering i det 20. århundrede

Det 20. århundrede er kendetegnet ved en udpræget registrering af borgerne, især de der kunne komme til at ligge samfundet til byrde. Det drejede sig især om fattige og fremmede. Christian Larsen vil gennemgå de centrale kilder vedr. personregistrering: kommunale mandtal, Københavns Politis dødeblade og folkeregisterkort, ligesom kilderne til indvandreres historie:

Fremmedprotokoller, de forskellige former for udlændingesager og indfødsretssager vil blive præsenteret.

v/Arkivar Christian Larsen, Rigsarkivet